IMPRESCRIPTIBILITATEA TRAGERII LA RĂSPUNDERE PENALĂ PENTRU SĂVÂRȘIREA INFRACȚIUNILOR CONTRA PĂCII ȘI SECURITĂȚII OMENIRII

Andrei MUNTEAN

Noţiunea de ,,prescripţie’’ desemnează stingerea unui drept la acţiune sau la executarea unei hotărâri prin neexercitarea lui în termenul prevăzut de lege sau dobândire a dreptului de proprietate asupra unui lucru prin posedarea lui, cu bună-credinţă, un anumit timp (în termenul prevăzut de lege). [1, p. 87]. După cum menţionează autorul V.Donoroz, din punctul de vedere al naturii sale juridice, prescripţia răspunderii penale este o cauză extinctivă (de stingere) a răspunderii penale, implicit, de stingere a acţiunii de tragere la

răspundere penală (acţiunea penală), cauză determinată şi justificată de influenţa pe care trecerea timpului o exercită asupra necesităţii de a recurge la constrângere juridică penală [2, p. 37].

Aici adăugăm că efectul trecerii unui anumit interval de timp de la data săvârşirii infracţiunii este atît stingerea obligaţiei infractorului de a suporta consecinţele penale ale faptei săvârşite, cât şi dreptul corelativ al statului de a aplica acestuia sancţiunile prevăzute de legea penală pentru fapta comisă.

În cuprinsul art. 60 CP RM, legiuitorul din Republica Moldova, arată nu numai efectele trecerii timpului asupra răspunderii penale (art.60 alin.(1)), dar proclamă şi un principiu de excludere a prescripţiei răspunderii penale în raport cu anumite infracţiuni. În alin. (8) art. 60 CP RM, legiuitorul a menţionat că *„Prescripţia nu se aplică persoanelor care au săvârşit infracţiuni contra păcii şi securităţii omenirii, infracţiuni de război, infracţiuni de tortură, tratament inuman sau degradant sau alte infracţiuni prevăzute de tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte, indiferent de data la care au fost săvârşite”*.

Conform opiniei autorilor C. Buşe şi N. Dascălu, toate argumentele care servesc ca temei pentru admiterea prescripţiei penale, în general, sunt considerate ca nepertinente în cazul infracţiunilor contra păcii şi omenirii, asemenea fapte fiind urmărite şi pedepsite, indiferent de timpul care s-ar fi scurs de la săvârşirea lor [3, p. 151].

În momentul actual, infracţiunile internaţionale pot fi clasificate după mai multe criterii. O primă clasificare a lor se poate face în:

1. crime internaţionale;
2. delicte internaţionale.

La baza acestei clasificări se află importanţa normei de drept internaţional sau a obligaţiei internaţionale care a fost încălcată prin fapta respectivă.

1. Crimele internaţionale, după cum se arată în Proiectul de articole cu privire la răspunderea statului pentru fapta internaţională ilicită, elaborat de Comisia de Drept Internaţional (CDI) al ONU, sunt acele fapte internaţionale prin care se încalcă o obligaţie internaţională esenţială pentru garantarea intereselor fundamentale ale comunităţii

internaţionale (de ex.: pacea, securitatea internaţională, libertatea şi progresul ţarilor, apărarea mediului înconjurător etc.).

Totodată, faptele respective sunt calificate drept crime internaţionale de drept internaţional public (de ex., Convenţia pentru prevenirea şi reprimarea crimei de genocid, din 1948, califică genocidul drept crimă internaţională (art. 1). Statutul Tribunalului Militar Internaţional de la Nürnberg a definit trei categorii de crime internaţionale:

a) crimele contra păcii şi omenirii;

b) crimele de război;

c) crimele contra umanităţii.

Această divizare a fost consacrată şi în Proiectul Codului crimelor contra păcii şi securităţii omenirii, elaborat de CDI, precum şi în Convenţia asupra imprescriptibilităţii crimelor de război şi a crimelor contra umanităţii din 26 noiembrie 1968.

În conformitate cu Statutul de la Roma, competenţa *ratione materiae* a Curţii Internaţionale Penale este limitată la patru categorii de crime [4, p. 25]:

a) agresiunea (art. 5);

b) genocidul (art. 6);

c) crimele împotriva umanităţii (art. 7);

d) crimele de război (art. 8).

2. Delictele internaţionale sunt acele fapte internaţionale ilicite, care au un caracter mai puţin grav şi nu sunt calificate de dreptul internaţional ca fiind crime internaţionale. Prin aceste fapte se încalcă obligaţiile internaţionale, care nu sunt esenţiale pentru garantarea intereselor fundamentale ale comunităţii internaţionale [5, p. 18].

Articolul 29 din Statutul CPI stipulează faptul imprescriptibilităţii crimelor ce ţin de competența Curţii Penale Internaţionale: „Crimele ce ţin de competenţa Curţii nu se prescriu”. Ideea de imprescriptibilitate a crimelor de război, a genocidului, a crimelor contra umanităţii a fost abordată în documentul final al Procesului de la Nürnberg. Prin punerea în acţiune a acestui act, va rămâne imprescriptibilitatea crimelor de acest tip, va rămâne ideea de responsabilitate personală, vor rămâne principiile şi tendinţa de includere a lor în patrimoniul legislativ al omenirii și al fiecărei ţări în parte.

În condiţiile de mai sus, Convenţia asupra imprescriptibilităţii crimelor de război şi crimelor împotriva umanităţii a fost adoptată şi deschisă spre semnare de Adunarea Generală a ONU prin Rezoluţia 2391 (XXIII) din 26 noiembrie 1968 şi a intrat în vigoare la 11 noiembrie 1970).

Convenţia declară imprescriptibile infracţiunile contra păcii sau securităţii omenirii, infracţiunile de război. Aşadar, principiul imprescriptibilităţii a obţinut afirmare universală prin includerea lui în Preambulul Convenţiei asupra imprescriptibilităţii crimelor de război şi a crimelor contra umanităţii: „este necesar şi oportun să se afirme în dreptul internaţional, prin această convenţie, principiul imprescriptibilităţii crimelor de război şi a crimelor contra umanităţii şi să asigure aplicarea lui universală". Importanţa afirmării acestui principiu este evidenţiată şi în art. 1 al aceleiaşi convenţii *„Oricare ar fi data la care au fost comise, crimele următoare sunt imprescriptibile* [7, p. 5].

a) crimele de război, aşa cum sunt definite în Statutul Tribunalului Militar Internaţional de la Nürnberg din 8 august 1945 şi confirmate prin rezoluţiile Adunării generale a Organizaţiei Naţiunilor Unite 3 (I) şi 95 (I) din 13 februarie 1946 şi 11 decembrie 1946 şi, în special, „infracţiunile grave" enumerate în convenţiile de la Geneva din 12 august 1949 pentru protecţia victimelor de război;

b) crimele contra umanităţii, indiferent dacă sunt comise în timp de război sau în timp de pace, aşa cum sunt definite în Statutul Tribunalului Militar Internaţional de la Nürnberg din 8 august 1945 şi confirmate prin rezoluţiile Adunării Generale a Organizaţiei Naţiunilor Unite 3 (I) şi 95 (I) din 13 februarie 1946 şi 11 decembrie 1946, evicţiunea prin atac armat sau ocupaţie şi actele inumane care decurg din politica de apartheid, precum şi crima de genocid, aşa cum este definită în Convenţia din 1948 pentru prevenirea şi pedepsirea crimei de genocid, chiar dacă aceste acte nu constituie o violare a dreptului intern al ţării în care au fost comise".

Prescripţia, în accepţiunea Convenţiei asupra imprescriptibilităţii crimelor de război şi a crimelor contra umanităţii, se răsfrânge atât asupra răspunderii penale, cât şi asupra executării pedepsei. Prin urmare, pentru răspunderea penală şi pentru executarea pedepsei nu sunt prevăzute limite de timp [8]: autorii crimelor de război şi ai

crimelor împotriva umanităţii, fie ei agenţi ai statului sau persoane particulare, pot fi sancţionaţi oricând, indiferent de timpul săvârşirii crimelor. După ratificarea acestei convenţii unele state au luat măsuri de completare a legislaţiei lor interne cu privire la imprescriptibilitatea acestor tipuri de crime. Acest fapt a fost orientat asupra preîntâmpinării săvârşirii unor crime contra umanităţii şi a celor de război. Statele, în legislaţia internă a cărora era reglementată prescripţia pentru crimele de război şi cele contra umanităţii, după semnarea convenţiei date, s-au obligat să excludă această prevedere.

Republica Moldova a introdus, în conformitate cu prevederile Convenţiei asupra imprescriptibilităţii crimelor de război şi a crimelor contra umanităţii, în art. 60, alin. 8 CP, prevederea: Prescripţia nu se aplică persoanelor care au săvârşit infracţiuni contra păcii şi securităţii omenirii, infracţiuni de război sau alte infracţiuni prevăzute de tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte. Astfel, legislaţia penală a Republicii Moldova este perfect concordantă cu dispoziţiile Convenţiei asupra imprescriptibilităţii crimelor de război şi a crimelor contra umanităţii.

În atare sens, esenţa profundă a acestui instrumentariu juridic consacrat, care respinge prescriptibilitatea infracţiunilor contra păcii şi securităţii omenirii, demonstrează concursul unanim al comunităţii internaţionale în asigurarea unui cadru complet de urmărire şi judecare a celor vinovaţi de comiterea lor, fără posibilitatea ca aceştia să fie eliberaţi de la răspunderea penală, manifestând o semnificaţie juridică majoră necesităţii de a proteja impunerea valorilor universale pe care trebuie să se sprijine o astfel de comunitate.

Referințe:

1. SÂRBU, F. Unele aspecte ale prescripţiei răspunderii penale. În: *Revista Naţională de Drept,* 2007, nr.3.
2. DONOROZ, V. şi colab. *Noul Cod penal şi Codul penal anterior: prezentare comparativă*. Bucureşti: Editura Politică, 1968.
3. BUŞE, C., DASCĂLU, N. *Diplomaţie în vreme de război: de la Carta Atlanticului ia Carta ONU*. Bucureşti: Editura Universităţii Bucureşti, 1995.
4. BARBĂNEAGRĂ, A. *Curtea Penală Internaţională. Istorie şi realitate.* Bucureşti: All Beck, 1999.

5. РОМАШКИН, П.С. К вопросу о понятии и источниках международного уголовного права. В: *Государство и право,* 1996 № 3, сс. 18-19.
6. RĂDULESCU, O., ROSENBERG, P., TUDOR, A. Probleme controversate în legătură cu prescripţia specială a răspunderii penale. În: *Dreptul* (România), 2008, nr.3, p.160.
7. BARBĂNEAGRĂ, A. Jurisdicţia penală internaţională. Curtea Penală Internaţională pentru fosta Iugoslavie. Tribunalul pentru Crimele de Război din Bosnia-Herţegovina (BH). În: *Avocatul poporului,* 2005, nr.5, p.4-7.
8. Convenţia europeană asupra imprescriptibilităţii crimelor contra umanităţii şi a crimelor de război, adoptată de Consiliul Europei la 25 ianuarie 1974. În vigoare pentru RM din 26 aprilie 1993. În: Tratate Internaţionale, vol.1, pp.95-99.
9. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002. Republicat: *Monitorul Oficial al R.Moldova,* nr.72-74/195 din 14.04.2009.